C/2025/6743

2025.12.22.

A Bizottság közleménye az (EU) 2023/2668 irányelvvel módosított, a munkájuk során azbeszttel kapcsolatos kockázatoknak kitett munkavállalók védelméről szóló 2009/148/EK irányelv végrehajtásának támogatásáról

(C/2025/6743)

1. Bevezetés

Az Európai Unió 2021–2027-es munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi stratégiai keretének ([1]) (a továbbiakban: az uniós munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi stratégiai keret) célja, hogy a szociális jogok európai pillérének ([2]) 10. alapelvét – amely meghatározza a munkavállalóknak a magas szintű munkahelyi egészségvédelemhez és biztonsághoz való jogát – konkrét intézkedésekké alakítsa át. A munkahelyi biztonságra és egészségvéelemre vonatkozó uniós stratégiai keret egyik prioritása az azbesztnek való munkahelyi kitettség kezelése, egyszersmind a munkával összefüggő halálesetek és betegségek megelőzésére irányuló fő célkitűzéséhez való hozzájárulás.

A rák elleni küzdelem az Unió egyik prioritása. A Bizottság elkötelezett a rákkeltő anyagoknak, például az azbesztnek való kitettség hatékony csökkentése mellett, és ennek köszönhetően az európai rákellenes terv ([3]) célkitűzéseivel összhangban jelentősen hozzájárul a rák megelőzéséhez.

Az azbeszt veszélyes, rákkeltő anyag ([4]), amely továbbra is hatást gyakorol számos munkavállalóra azokban a különböző ágazatokban, ahol az expozíciós kockázatok változatlanul magasak. Ezen ágazatok közé tartozik az építőipar, a bányászat, a kőfejtés, az építőmérnöki tevékenység, a hulladékgazdálkodás vagy a hajók, vonatok, légi járművek, járművek és gépek karbantartása, valamint a készenléti segélyszolgálatok, mint például a tűzoltás. Becslések szerint az Unióban még mindig 4,1–7,3 millió munkavállaló van az azbeszt hatásának kitéve ([5]).

Ismeretes, hogy az azbesztnek való munkahelyi kitettség komoly egészségügyi következményekkel jár. A levegőben lévő azbesztszálak belélegezve súlyos betegségeket, például mezoteliómát és tüdőrákot okozhatnak. A betegség első tünetei átlagosan az expozíció időpontjától számított 30 év múlva jelennek meg, és végső soron ezek a körülmények a munkával összefüggő haláleseteket eredményezhetnek. Az azbesztnek való kitettség a foglalkozási eredetű rák egyik fő oka az Unióban: a tagállamok elismerik, hogy a foglalkozási eredetű rákos megbetegedések 78 %-áért és a foglalkozási eredetű tüdőrák 88 %-áért felel ([6]).

Az azbesztet évtizedeken át széles körben használták Európa-szerte számos célra, különösen az építőiparban, így olyan örökséget hagyott maga után, amely továbbra is közegészségügyi veszélyt jelent, és akadályozza a kitett munkavállalók biztonságos és egészséges munkakörnyezetének biztosítására irányuló erőfeszítéseket. A munkavállalók azbesztnek való kitettséggel szembeni fokozott védelme különös hangsúlyt nyer az európai zöld megállapodással összefüggésben, mivel a megállapodás célkitűzéseinek eléréséhez ([7]) elengedhetetlenek az energiahatékonysági felújítások. Az épületkorszerűsítési program ([8]) célja, hogy 2030-ig megkétszerezze az energetikai felújítások éves mértékét. Mivel azonban számos rossz energiahatékonyságú épület azbesztet tartalmaz, a felújítások ütemének felgyorsítása jelentősen megnövelheti az azbeszttel kapcsolatos egészségügyi kockázatoknak kitett személyek számát, ugyanis az épületekben jelen lévő azbeszt felszabadulhat a felújítási munkálatok során. Az azbesztnek kitett munkavállalók száma ezért 2030-ig várhatóan évi 4 %-kal fog nőni ([9]). Az expozíciós kockázatok kezelésére irányuló további intézkedések elengedhetetlenek a munkavállalók betegségekkel szembeni védelmének biztosításához, jóllétük előmozdításához és az európai egészségügyi unió megerősítéséhez.

([1]) A Bizottság közleménye – Az Európai Unió 2021–2027-es munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi stratégiai kerete – Munkahelyi biztonság és egészségvédelem a munka változó világában, COM(2021) 323 final.

([2]) A szociális jogok európai pillérének kihirdetéséről szóló intézményközi nyilatkozat (HL C 428., 2017.12.13., 10. o.).

([3]) A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak: Európai rákellenes terv, COM(2021) 44 final.

([4]) A Nemzetközi Rákkutatási Ügynökség (IARC) „Arzén, fémek, szálak és por: az emberre nézve rákkeltő anyagok értékelése” című 100C. sz. monográfiája.

([5]) Tanulmány az anyagokra vonatkozó adatgyűjtésről az egészségügyi, társadalmi-gazdasági és környezeti hatások elemzése céljából a 98/24/EK irányelv (vegyi anyagok) és a 2009/148/EK irányelv (azbeszt) lehetséges módosításaival összefüggésben. Zárójelentés az azbesztről.

([6]) A Bizottság közleménye – Az azbesztmentes jövő megvalósítása: európai megközelítés az azbeszt egészségügyi kockázatainak kezelésére, COM(2022) 488 final.

([7]) A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az európai zöld megállapodás, COM(2019) 640 final.

([8]) A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Európai épületkorszerűsítési program – épületeink környezetbarátabbá tétele, munkahelyteremtés, javuló életminőség, COM(2020) 662 final.

([9]) A jelenlegi bejelentések, az azbeszttartalmú hulladék mennyiségének növekvő tendenciája, a tanúsítvánnyal rendelkező munkavállalók száma és az azbesztcementben lévő anyagok (melyek az EU-ban található azbeszt 70–80 %-át teszik ki) élettartama alapján. Forrás: RPA (2021), külső tanulmány, lásd a 7. lábjegyzetet.

Az elmúlt 40 évben az Unió jelentős lépéseket tett annak érdekében, hogy kezdetben korlátozza, majd végső soron betiltsa az azbeszt bármilyen használatát. 1983 ([10]) és 1985 ([11]) között az EU az azbesztszálak hat típusának felhasználását korlátozta. 1991-ben betiltotta e típusok közül ötnek a forgalomba hozatalát és felhasználását ([12]), valamint a krizotil azbesztnek a többek között az építőiparban széles körben használt termékekben való felhasználását ([13]). Az a Bizottság 1999/77/EK irányelv ([14]) betiltotta az azbesztszálak mind a hat típusának használatát és forgalomba hozatalát – ez a tilalom 2005-ben lépett hatályba. Az említett irányelvet hatályon kívül helyezte a 2006. évi 1907/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet ([15]), amely továbbra is tiltja a szándékosan hozzáadott azbeszt minden használatát. XVII. mellékletének 6. bejegyzése kimondja, hogy az Unióban tilos az azbesztszálak, valamint az azbesztszálakat szándékosan tartalmazó keverékek és árucikkek gyártása, forgalomba hozatala és felhasználása. A munkájuk során azbeszttel kapcsolatos kockázatoknak kitett munkavállalók védelmét a 2009/148/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv ([16]) biztosítja, amely kodifikálta és hatályon kívül helyezte a 83/477/EGK tanácsi irányelvet ([17]), a 91/382/EGK tanácsi irányelvet ([18]) és a 2003/18/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvet ([19]).

A munkavállalók biztonságának és egészségének védelme érdekében az Unió ma is elkötelezetten támogatja a tagállamokat a minőségi munkahelyek létrehozásában és előmozdításában, valamint a tisztességes munkakörülmények javításában. A 2009/148/EK irányelv 2023. évi módosítása ezt a célt helyezi a középpontba. A 2009/148/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek az (EU) 2023/2668 európai parlamenti és tanácsi irányelv ([20]) általi legutóbbi módosítása, amely

([10]) A krokidolit használatára az egyes veszélyes anyagok és készítmények forgalomba hozatalának és felhasználásának korlátozásaira vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről szóló 76/769/EGK irányelv ötödik módosításáról (azbeszt) szóló, 1983. szeptember 19-i 83/478/EGK tanácsi irányelv (HL L 263., 1983.9.24., 33. o.) alapján vonatkozó korlátozások – ez az irányelv az azbesztre vonatkozó korlátozásokat vezetett beaz egyes veszélyes anyagok és készítmények forgalomba hozatalának és felhasználásának korlátozásaira vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről szóló, 1976. július 27-i 76/769/EGK tanácsi irányelvbe (HL L 262., 1976.9.27., 201. o.).

([11]) A krizotil, az amozit, az antofillit, az aktinolit és a tremolit játékokban, permetező- vagy por alakú termékekben, szigetelő eszközökben, festékekben és lakkokban való felhasználásának korlátozásai; az egyes veszélyes anyagok és készítmények forgalomba hozatalának és felhasználásának korlátozásaira vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről szóló 76/769/EGK irányelv hetedik módosításáról (azbeszt) szóló, 1985. december 20-i 85/610/EGK tanácsi irányelv (HL L 375., 1985.12.31., 1. o.).

([12]) Krokidolit, amozit, antofillit, aktinolit és tremolit.

([13]) Egyes készülékek, festékek és lakkok, folyadékokhoz használt szűrők, útburkoló anyagok, töltő- és tömítőanyagok, alacsony sűrűségű szigetelő vagy hangszigetelő anyagok, légszűrők és gázokhoz használt szűrők, műanyag padlókhoz és falburkolatokhoz használt aljzatok, textiltermékek (a membránok átmeneti kivételével) és tetőszigetelés.

([14]) A Bizottság 1999/77/EK irányelve (1999. július 26.) az egyes veszélyes anyagok és készítmények (azbeszt) forgalomba hozatalának és felhasználásának korlátozásaira vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről szóló, 76/769/EGK tanácsi irányelv I. mellékletének a műszaki fejlődéshez történő hatodik hozzáigazításáról (HL L 207., 1999.8.6., 18. o., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1999/77/oj), amely a 2005. január 1-jei átültetési határidővel már nem hatályos.

([15]) Az Európai Parlament és a Tanács 1907/2006/EK rendelete (2006. december 18.) a vegyi anyagok regisztrálásáról, értékeléséről, engedélyezéséről és korlátozásáról (REACH), az Európai Vegyianyag-ügynökség létrehozásáról, az 1999/45/EK irányelv módosításáról, valamint a 793/93/EGK tanácsi rendelet, az 1488/94/EK bizottsági rendelet, a 76/769/EGK tanácsi irányelv, a 91/155/EGK, a 93/67/EGK, a 93/105/EK és a 2000/21/EK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről (HL L 396., 2006.12.30., 1. o., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2006/1907/oj).

([16]) Az Európai Parlament és a Tanács 2009/148/EK irányelve (2009. november 30.) a munkájuk során azbeszttel kapcsolatos kockázatoknak kitett munkavállalók védelméről (kodifikált változat) (HL L 330., 2009.12.16., 28. o., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/148/oj).

([17]) A Tanács 83/477/EGK irányelve (1983. szeptember 19.) a munkájuk során azbeszttel kapcsolatos kockázatoknak kitett munkavállalók védelméről (második egyedi irányelv a 80/1107/EGK irányelv 8. cikke értelmében) (HL L 263., 1983.9.24., 25. o., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1983/477/oj).

([18]) A Tanács 91/382/EGK irányelve (1991. június 25.) a munkájuk során azbeszttel kapcsolatos kockázatoknak kitett munkavállalók védelméről szóló 83/477/EGK irányelv (második egyedi irányelv a 80/1107/EGK irányelv 8. cikke értelmében) módosításáról (HL L 206., 1991.7.29., 16. o., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1991/382/oj).

([19]) Az Európai Parlament és a Tanács 2003/18/EK irányelve (2003. március 27.) a munkájuk során azbeszttel kapcsolatos kockázatoknak kitett munkavállalók védelméről szóló 83/477/EGK tanácsi irányelv módosításáról (EGT-vonatkozású szöveg) (HL L 97., 2003.4.15., 48. o., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2003/18/oj).

([20]) Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/2668 irányelve (2023. november 22.) a munkájuk során azbeszttel kapcsolatos kockázatoknak kitett munkavállalók védelméről szóló 2009/148/EK irányelv módosításáról (HL L, 2023/2668, 2023.11.30., ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2023/2668/oj, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/2668/oj).

megváltoztatta az azbesztre vonatkozó foglalkozási expozíciós határértéket (0,1 rost/köbcentiméterről 0,01 rost/köbcentiméterre) ([21]), hozzájárul a munkavállalók egészségének és biztonságának magasabb szintű védelméhez, különösen ezzel a rendkívül rákkeltő anyaggal szemben. Az e közleményt kísérő iránymutatások ([22]) szorosan kapcsolódnak az azbesztmentes jövőről szóló bizottsági közleményhez, valamint a 2009/148/EK irányelv módosításához.

E tekintetben a 2009/148/EK irányelvet módosító (EU) 2023/2668 irányelv (29) preambulumbekezdése kiemeli annak fontosságát, hogy a 2009/148/EK irányelv végrehajtásának megkönnyítése érdekében a Bizottság legkésőbb a hatálybalépésétől számított két éven belül iránymutatásokat dolgozzon ki és adjon ki.

Az iránymutatásoknak köszönhetően az Unió végső soron hatékonyabban tud reagálni a munkavállalók azbesztnek való kitettségével szembeni jobb védelmének szükségességére, mivel azok gyakorlati példákat mutatnak be arra vonatkozóan, hogyan kell kezelni ezt a veszélyes anyagot. Az iránymutatások hozzájárulnak továbbá az EU versenyképességi iránytűjének ([23]) célkitűzéseihez, amely különösen arról rendelkezik, hogy az uniós keretek és szabályok egyszerűsítése révén növelni kell a döntéshozatal gyorsaságát és minőségét. Emellett elősegítik a végrehajtásról és egyszerűsítésről szóló bizottsági közleményben ([24]) meghatározott célkitűzések elérését is, mivel javítani fogják a 2009/148/EK irányelv végrehajtását azáltal, hogy egyértelműbbé, érthetőbbé és az érdekelt felek által gyorsabban végrehajthatóvá teszik az abban foglalt szabályokat.

2. **Célkitűzések**

Az azbeszt kezelésére vonatkozó uniós szintű iránymutatások arra szolgálnak, hogy megkönnyítsék a vállalatok előírásoknak való megfelelését, és támogassák a tagállamok végrehajtási erőfeszítéseit – mindezt a munkavállalók védelmének átfogó céljával. A megfelelés elősegítésére irányuló kiegészítő támogatás javára válik mind a tagállamoknak, mind a munkáltatóknak (különösen a kis- és középvállalkozásoknak, amelyek az azbeszttel foglalkozó összes vállalat 99 %-át teszik ki ([25])), mind pedig a szociális partnereknek és a munkavállalóknak.

Az iránymutatások célja, hogy:

— segítsék az érdekelt feleket a munkahelyen felmerülő, azbeszttel kapcsolatos egészségügyi és biztonsági kockázatok kezelésében, figyelembe véve a közelmúltbeli jogi, tudományos és technológiai fejleményeket, többek között a 2009/148/EK irányelv 2023. évi módosítását,

— felhívják a munkáltatók és a munkavállalók figyelmét az azbeszttartalmú anyagok kezelésével járó kockázatokra,

— ösztönözzék a bevált gyakorlatok szélesebb körű alkalmazását a tagállamokban azáltal, hogy áttekintést nyújtanak a munkahelyi azbesztkezelési stratégiákról,

— csökkentsék az iránymutatáshoz való hozzáférés terén mutatkozó egyenlőtlenségeket azáltal, hogy Unió-szerte további tájékoztatást nyújtanak az érdekelt feleknek a bevált gyakorlatokról, beleértve azokat a tagállamokat is, ahol kevesebb iránymutatás áll rendelkezésre.

Az iránymutatások áttekintést nyújtanak a munkahelyi azbesztkezelés bevált gyakorlatairól, és felvázolják a munkavállalók expozíciójának csökkentésére irányuló gyakorlati módszereket. Az ezen iránymutatásokban meghatározott bevált gyakorlatok példaként szolgálnak, és nem tekinthetők az uniós munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi jogszabályok végrehajtására szolgáló kizárólagos eszköznek. Az iránymutatások mérettől függetlenül a köz- és magánszervezetek valamennyi típusára vonatkoznak, és az ágazatok széles körét lefedik.

([21]) A 2009/148/EK irányelv új 8. cikke a következőképpen rendelkezik: „(1) A munkáltatók 2029. december 20-ig biztosítják, hogy egyetlen munkavállaló se legyen kitéve a nyolcórás, idővel súlyozott átlagot (TWA) tekintve 0,01 rost/cm³-t meghaladó, levegőben lévő azbesztkoncentrációnak. (2) A munkáltatók 2029. december 21-től biztosítják, hogy egyetlen munkavállaló se legyen kitéve a következő értékeket meghaladó, levegőben található azbesztkoncentrációnak: a) a 7. cikk (7) bekezdésének második albekezdésével összhangban a nyolcórás TWA-t tekintve 0,01 rost/cm³; vagy b) a nyolcórás TWA-t tekintve 0,002 rost/cm³."

([22]) SWD(2025)400 https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/document/70526012-b741-4092-ab52-3bae8de2a1b0_en.

([23]) A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Versenyképességi iránytű az EU számára, COM(2025) 30 final.

([24]) A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Egyszerűbb és gyorsabb Európa: Közlemény a végrehajtásról és az egyszerűsítésről, COM(2025) 47 final.

([25]) Forrás: RPA (2021), külső tanulmány, lásd a 7. lábjegyzetet.

Valamennyi érdekelt felet – köztük a szakszervezeteket, a munkáltatói szervezeteket, a vállalkozásokat, a nemzeti hatóságokat és a munkahelyi egészségvédelem és biztonság szakértőit is – arra ösztönözzük, hogy alkalmazzák és a lehető legszélesebb körben terjesszék ezeket az iránymutatásokat.

3. **Szerkezet**

Az iránymutatások modulokba szerveződnek, lehetővé téve az olvasók számára, hogy a konkrét érdeklődésükre számot tartó témákra összpontosítsanak. Két részre oszlanak:

— az első tizenkét szakasz általános kérdésekkel foglalkozik, és valamennyi expozíciós helyzetre érvényes, mivel általános információkat nyújt az azbeszt kezeléséről,

— az utolsó öt szakasz az azbesztnek való kitettség konkrét eseteivel foglalkozik, ágazatspecifikus iránymutatást nyújtva az azbeszt biztonságos kezelésére vonatkozóan, adott esetben az általános szakaszokra való hivatkozásokkal.

4. **Az érdekelt felekkel folytatott széles körű konzultáció**

Az iránymutatások az érdekelt felek, például a szakszervezetek, a munkáltatói szervezetek, a vállalkozások, a nemzeti hatóságok és a munkahelyi egészségvédelemmel és biztonsággal foglalkozó szakértők széles körű bevonásával kerültek kidolgozásra. Ez a következőket foglalta magában:

— 187 meglévő útmutató dokumentum azonosítása tagállami, uniós és nemzetközi szinten, amelyek közül 91 potenciálisan relevánsnak minősült, és ennek következtében részletes vizsgálaton esett át,

— több mint 850 résztvevő bevonásával 10 online munkaértekezlet megszervezése, amelyek mindegyike az iránymutatások által lefedett különböző területekre összpontosít,

— véleményezési felhívás közzététele az iránymutatások első tervezetével kapcsolatban, amelynek eredményeként több mint 130, az ágazatok széles körébe tartozó érdekelt fél adott visszajelzést, és több mint 500 válasz érkezett,

— számos megbeszélés lefolytatása az érdekelt felekkel a bevált gyakorlatokra vonatkozó esettanulmányok kidolgozása érdekében,

— 20 kísérleti megbeszélés – köztük kilenc helyszíni látogatás – megszervezése az azbesztnek való különféle kitettségi helyzettel és az azbeszttel kapcsolatos tevékenységek széles körében érintett érdekelt felekkel.

A széles körű konzultáció biztosította, hogy az iránymutatások a legfrissebb ismereteken alapuljanak, gyakorlatiasak és reálisak legyenek, és megfeleljenek a felhasználók elvárásainak és igényeinek.

Ezen iránymutatások kidolgozásának folyamatát szorosan nyomon követték a nemzeti kormányoknak, valamint a munkáltatói és munkavállalói szervezeteknek a háromoldalú munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi tanácsadó bizottság vegyi anyagokkal foglalkozó munkacsoportjába tartozó képviselői, továbbá az illetékes bizottsági szolgálatok.

5. **Publikáció és terjesztés**

Ezt a közleményt közzétesszük az EUR-lex honlapon ([26]). A közlemény és az azt kísérő iránymutatások az Európai Munkahelyi Biztonsági és Egészségvédelmi Ügynökség honlapján is közzétételre és bemutatásra kerülnek, és a Vezető Munkaügyi Felügyeleti Tisztviselők Bizottságán, az európai szociális partnereken (szakszervezeti és munkáltatói képviselőkön), valamint a munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi tanácsadó bizottságon keresztül terjesztik és népszerűsítik majd őket.

([26]) Az EUR-lex az európai uniós joghoz ingyenes hozzáférést biztosító hivatalos online portál.